

Robåden der lækkede

Kilderne fortæller ikke, hvordan Bruno Schmitz kom fra Gilleleje til Snekkersten næste dag. Vi ved blot, at da den unge tandlægesøn Christian Popp-Madsen skubbede robåden ud i vandet, så sad Bruno dér blandt de andre flygtninge.

Min far fortæller følgende i sin dagbog fra 1944 om roturen:

"Efterhånden var vi alle sammen kommet, og efter lidt skænderi fandt vi vore pladser i båden. Vore hjælpere skubbede båden ud, ønskede os god rejse, og så begyndte vor færd. Klokkeren må da have været ca. eet.

To af bådens "besætning" havde fået til opgave at ro, og vi andre sad og angav kursen, kritiserede deres roning og tyssede på hinanden.

Roningen var heller ikke særligt fejlfri, men alligevel fjernede vi os i løbet af den næste halve time et stykke fra land, jeg vil anslå 2-3 kilometer. Da vi havde tilbagelagt halvdelen af denne strækning, begyndte sirenerne at tude fra det mørke land bagved os. Jeg blev noget våd om fødderne, da der kom en del bundvand. Og så skete det.

Jeg hørte nogle bagved mig råbe: "Øs, øs." Og jeg lagde mærke til, at bundvandet nu var steget kendeligt, og de næste 15 sekunder så jeg, næsten uden at være klar over, hvad der foregik, hvorledes vandet steg og steg, og lige da det nåede rælingen, kæntrede båden.

Det er ikke godt at vide, hvorfor dette skete. Båden har været gammel og skrøbelig, men "organisationen" havde jo ikke ret mange at vælge imellem og den havde sikkert ikke haft lejlighed til at undersøge denne plimsoller nærmere. Desuden var vi for mange i den. Men forholdene var jo sådanne, at det ikke ville være ret at gå og lægge ansvaret på nogen. I hvert fald lå vi nu der og svømmede rundt. Jeg svømmede ikke særlig godt og søgte instinktivt tilbage mod båden.

Sammen med en anden ung mand, Harry Sandler, og hans jævnaldrende søster Sonja, søgte vi, lige så instinktivt, at vende båden på ret køl og det lykkedes med det resultat, at båden nu lå og vippede med rælingen snart oppe over og snart nede under vandoverfladen. Heldigvis var der ingen sø. Jette var ved kæntringen faldet i vandet, men Leopold havde straks dykket efter hende og vi fandt hurtigt frem til den bedste løsning, nemlig at lade Dora gå op i den vandfyldte båd og holde Jette, mens vi andre lå og holdt i rælingen og derved forhindrede båden i at kæntrere igen. Der var vi nu: Dora, Jette, Harry, Sonja, Leopold og jeg. Men hvor var de fire andre? Vi kunne høre nogle råbe om hjælp et stykke fra os, men vi skreg selv og kunne ikke gøre noget. Hvad tænkte jeg derude ved

vraget? Om ca. tre uger er det et år siden, at det hændte og selvfølgelig har jeg glemte noget i den tid, men jeg kunne knapt huske det dagen efter. Lad mig dog prøve at samle stumperne af min tankegang. Min første tanke var vist: "Kan sådan noget virkelig hælde mig? Det er jo utroligt. Det er jo mine maredrømme om igen. Men vi må vel blive reddet." Og vi skreg og råbte, og råbte og skreg. Men der var ingen motorbåd ilende mod os. Man havde vel ikke mærket det kolde vand, lige da man plumpede i, men efterhånden gjorde kulden sit indtog og i løbet af de næste par timer fik vi flere gange krampe i benene. Men hvorledes skulle en båd komme ud til os midt på natten? Mon man kan høre os inde på land? Mon de andre er svømmet efter hjælp? Og vi skreg. Tænk, om man om et øjeblik kunne ligge i en varm kahyt. Bare der kom en båd; ja selv en tysk!!

Nu og da gik båden længere ned i vandet, og hver gang troede man, at nu ville den gå til bunds. Og hvad så? Jeg beherskedes egentlig ikke af nogen dødsangst, jeg tænkte i forbifarten på, hvad mine forældre ville sige til, at jeg gik hen og druknede. Ja, og så tror jeg minsandten også, at jeg tænkte på, hvad der så skulle blive af mine grammofonplader."

Dora husker roturen således: "Mens de roede ud og kritiserede hinandens roning, begyndte båden at tage vand ind. De begyndte at øse vand med Harry Sandler's hat. Og jeg var helt ude af mig selv, for jeg kunne se, at det var vanvittigt. Da vi var kommet et godt stykke ud, så kæntrede båden. Jeg havde ikke holdt min lille pige, da jeg roede. Fanny holdt Jette i sin lille sovepose. Da båden kæntrede, glider Fanny langs bunden af båden, Jette suges ud af hendes arme, og hun gik straks til bunds. Og min bror, han dykkede efter hende, og havde han ikke været så åndsnærværende, var hun ganske givet druknet. Vi lå i vandet i lang tid, inden vi blev reddet og vi hørte i lang tid på de tre menneskers skrig, og det var jo klart, at den mand på et halvt hundrede år, som havde brækket et ribben og ikke kunne svømme, ikke havde nogen chance. Hans attenårige søn, syntes han burde blive derude for at hjælpe faren, og de gik alle tre ned."

Sonja Sandler husker det således: "Båden blev skubbet ud i vandet, men tre kilometer ude kæntrede den. En robåd med ni voksne og et barn er jo helt umuligt. Jeg forstår slet ikke, at vi sagde ja, men vi var jo fortvivlede og tænkte ikke rigtigt over det. Der var fem, der ville svømme ind og bede om hjælp, og så var vi fire, der forsøgte at holde fast i

rælingen. Vandet var blikstille og heldigvis for det. Vi råbte gentagne gange efter hjælp, og der sejlede et par skibe forbi, som ikke tog os op, og som ikke hørte os. Der blev også luftalarm, og det blev vi jo også forskrækkede over. Vi lå faktisk i vand til halsen, og til sidst kunne vi ikke mærke noget som helst. Det var forfærdeligt.

Benjamin var meget dårlig, for han fik hele tiden vand i munden, og det var frygteligt at høre på."

Min far skrev i 1944 dramaet ned: "Leopold lå imellem vor råben om hjælp og mumlede noget om, at de andre sikkert ikke havde nået land, og derfor ikke kunne skaffe undsætning, og han ville selv prøve at svømme ind. Han blev dog holdt tilbage af sin søster Dora, som stadig stod med lille Jette på armen. Hun var utrøstelig over, at Jette var bragt i en sådan situation og stod og græd: "Jette, åh Jette dog, hvad skal vi gøre?". Det kolde vand havde delvist ophævet indsprøjtningens virkning med det resultat, at Jettes gråd sammenblandede sig med vores hjælperåb. Til sidst tog Leopold dog afsked og forsvandt i mørket.

Forresten lå jeg og lagde mærke til, at Harry på den anden side af båden trods alle besværligheder endnu havde sin bløde hat på. Selv havde jeg stadig både kasket og briller på, men kasketten forsvandt senere. Man begyndte at blive træt og hæs, og en gang imellem skyllede vandet over både mund, næse og øjne på en. Sonja sagde: "Flyd på maven, så er det meget lettere at holde sig fast." Jeg sagde: "Det kan jeg ikke, for benene flyder hver gang ind under båden." Hun: "Jo, du kan godt, prøv bare". Jeg: "Jeg har prøvet." Hun: "Jamen, så prøv igen; man skal kunne." Jeg: "For fanden, jeg kan sgu ikke!"

Bruno Schmitz havde, ifølge Morten Things bog "Min mors historie", en stor tyk frakke på og blev hurtigt væk i vandet. Leonard Fischermann var kommet ind under båden, da den kæntrede. Hans søn Adolf prøvede at få ham ud med en åre. Så slap Adolf båden og dykkede efter sin far. De andre kunne høre nogle råbe, men råbene blev svagere. Det lykkedes Dora at træde vande med Jette i en sovepose. Min far hjalp derefter Jette og Dora op i båden, der var fyldt med vand. Min fars ur standsede i det øjeblik og viste kl. et. Det har ikke siden bevæget sig.

Fanny Fischermann og Leopold Recht var begge gode svømmere, og de påtog sig at svømme for at hente hjælp. Fanny husker, at de først svømmede mod den svenske kyst, men hurtigt opgav og vendte om og satte kurs mod den danske kyst. Leopold havde skistøvler på, men dem tog han af, og de svømmede begge videre uden overtøj. Fanny kan dårligt huske mere, for da de nåede bredden, var hun så udmattet, at hun besvimede

Leopold husker disse øjeblikke sådan: "Vandet var koldt og det var besværligt at få tøjet af. Først og fremmest var det skistøvlerne, som var snørede, og hver gang jeg skulle tage et snørebånd ud af hullerne, sank jeg og fik vand i munden. Jeg tog skibukserne af og en islandsk trøje, som skulle tages over hovedet, så jeg var temmelig træt, da jeg begyndte at svømme i land i Danmark for at få hjælp ud til båden. Jeg troede ikke, at der var så langt, som der var. Vi så lysene. Der var jo lys på Strandvejen, og der var lys i Helsingør Havn. Jeg tænkte:

"Der står i bøgerne: Når man skal dø, bliver man religiøs. Jeg var helt sikker på, nu var det sket. Midt i natten i det kolde vand, hvem skulle komme og redde mig dér?"

Spørgsmålet var nu, om flygtningene omkring båden kunne overleve i det næste stykke tid, for de blev hurtigere koldere og mere trætte. Min far skrev i sin dagbog: "Den danske side var mørk, og ingen båd kom.

Den svenske side strålede af lys, og jeg syntes slet ikke, den var så langt borte. Jeg foreslog, at vi skulle crawl båden frem til Sverige, men de andre tilbageviste det straks som en sindssyg ide, og jeg har siden givet dem inderlig ret. Nu og da råbte nogen: "Er det ikke en båd, der ligger der?" Men der kom ingen båd. I begyndelsen havde jeg tænkt, at vi i hvert fald kunne klamre os til båden til daggry, og så blev vi vel set, men efterhånden som kulden, krampen og trætheden kom, blev jeg mindre sikker, og jeg befandt mig efterhånden i en tilstand af bevidstløshed. De andre fortalte senere, at det var ret uhyggeligt for dem, når jeg i denne tilstand frembragte nogle forfærdelige, rallende lyde ved automatisk at råbe, selv om det meste af hovedet var nede i vandet."

Dora fortæller videre: "Vi skreg og råbte om hjælp. Tyskerne havde kystbevogtning, men der var ikke en sjæl, der kom. Jeg stod jo i båden, der var fuld af vand, og så skulle jeg holde mit barn oppe oven vandet, og hun virkede fuldkommen livløs, så jeg vidste ikke om hun levede, det kunne jeg ikke vide. Og så ængstelsen for at dem, som holdt båden i

ligevægt skulle slippe den. Vi ville alle drukne. Det var helt unaturlige kræfter, de havde."

Min far skriver i sin dagbog fra september 1944: "Siden opfattede jeg ikke noget klart. Nogle få episoder som fra en drøm trænger sig dog frem. Således lå jeg pludselig og kiggede op på nattens stjerner, medens min krop befandt sig i en våd og krampagtig tilstand. Jeg lå og stønnede sagte, jeg ved ikke hvorfor, og forsøgte forgæves at standse mit legemes kramperykninger. Jeg tænkte overhovedet ikke, men fattede dog lugten af en våd presenning, der lå over mig og en røst, der sagde: "I behøver ikke at være bange, I er på et dansk skib."

Sonja beretter: "Endelig kom der et skib, en sandpumpe, der tog os op, og Dora Thing, som var med den lille baby, spurgte skipperen: "Nu sejler De os vel til Sverige?". "Nej," svarede skipperen, "det gør jeg bestemt ikke". Han var ret brysk, har jeg senere hørt, men jeg kan slet ikke mindes det, for jeg var så dårlig. Mandskabet sagde, at de nok skulle rekvirere ambulancer, og at vi ville blive sejlet ind til Helsingør."

Dora fortæller: "Vi så sådan en båd, som nærmede sig, en sandpumper.

Der kom så store dønninger, at de var lige ved at skylle over os. Jeg råber: "Mit barn er omkommet." Benjamin havde ikke holdt ud mange sekunder endnu, og først tog de ham op i båden. Han havde hjertekramper og var meget medtaget. Så kom vi andre op. Jeg sagde til skipperen, at han måtte sejle os til Sverige. Nej, det ville han under ingen omstændigheder. Så sagde jeg: "Så kan du godt sætte os ud igen."

Han drømte ikke om at sejle os til Sverige. De satte kursen mod Danmark. Da båden kom ind i Helsingør havn, var der en del Falck-ambulancer, som tog imod os, og vi blev så kørt til Øresundshospitalet. Lægerne og sygeplejerskerne var helt fantastiske. De tog os ind på bårer og masserede os."

Ifølge Erling Kiær fandt kystpolitiet Fanny og Leopold, og bragte dem til Helsingør hospital. Det var Fannys svømmetræning fra Langebro, der reddede hende.

Flygtningenes katastrofale tur blev også registreret af af de danske myndigheder og refereret i Rasmus Kreths og Michael Mogensens bog "Flugten over Øresund: "Natten

mellem den 7. og 8. oktober gik 10 flygtninge om bord i en lille jolle ved Snekkersten. De 9 var jøder, iblandt dem et lille barn. De satte kursen mod Sverige, men allerede et par kilometer fra den danske kyst kæntrede den overfyldte jolle.

Det lykkedes to af flygtningene at svømme tilbage mod den danske kyst, hvor de blev bjærget af to tililende kystpolitibetjente, som havde hørt deres råb om hjælp. Kort tid efter blev andre fem opsamlet af fragtskibet Pax af Marstal, der var på vej fra København til Horsens.

Skibsføreren anløb havnen i Helsingør for at få de stærkt forkomne flygtninge under lægebehandling. De blev i ambulance ført til Øresundshospitalet, hvor også de førnævnte var blevet indlagt."

Om kilden

Robåden der lækkede

Den 7. oktober 1943 gik Bent Blüdnikows far, Benjamin, sammen med ni andre jøder om bord i en robåd, der skulle fragte dem fra det besatte Danmark til sikkerhed i Sverige. Et par kilometer ude kæntrede båden, og alle ombordværende, inklusive et lille barn, endte i Øresunds kolde vand. Syv blev reddet; tre druknede.

[Se filmen om forliset](#)

Kilden er fra Bent Blüdnikows "Min fars flugt", © Berlingske, sep. 2013. Kilden er gengivet med forfatterens tilladelse.